

Riigikohtu halduskolleegiumi 19. mai 2020. a otsus nr 3-18-529/137

Keskfond - Direktiiv 92/43/EMÜ - Looduslike elupaikade kaitse - Erikaitsealad - Kava või projekti poolt erikaitsealale avaldatavate tagajärgede hindamine - Eelhindamine selle kindlaks tegemiseks, kas on vaja hinnata kava või projektiga erikaitsealale kaasnevat mõju - Meetmed, mida võidakse hindamisel arvesse võtta

Kohtusse olid pöördunud kaks keskkonnaorganisatsiooni, et vaidlustada planeering, millega määrati kindlaks Rail Baltic raudteetrassi asukoht. Kaebajate esitatud väidete seast pidas Riigikohus oluliseks seisukohta, mis puudutas Natura linnuala, mida kavandatud raudteetrass küll ei läbinud, kuid kulges sellest umbes saja meetri kaugusel.

Riigikohus ei pidanud õigeks seda, et raudteetrassi keskkonnamõju hindamisel oli eristatud raudtee otsest ja kaudset mõju (otsene mõju, kui trass füüsiliselt läbib Natura ala, ning kaudne, kui trass möödub kaitseala kõrvalt). Lähtudes Euroopa Kohtu otsusest asjas C-142/16 komisjon vs. Saksamaa, võib Natura alale olulist mõju avaldada nii ala territooriumil kui ka väljaspool seda toimuv tegevus, ning kavandatava tegevuse kaudne mõju Natura alale ei pruugi olla vähem oluline kui otsene mõju. Natura eelhinnangut andes tuleb analüüsida Natura ala olukorda ja kõiki kavandatava tegevuse tagajärjel ilmnedu võivaid muutusi. Seejuures võib Natura ala kahjustada ka väljaspool ala piire asuvate elupaikade kahjustamine (C-461/17 Holohan). Praegusel juhul oli eelhinnangus mööndud kaitsealuste lindude (kotkad, must-toonekurg, metsis) häirimise võimalust kuni 1 km raadiuses raudteest, kuid direktiivi 92/43/EMÜ art 6 lg 3 järgset asjakohast hindamist polnud sellegipoolest läbi viidud.

Riigikohus rõhutas ka, et eelhindamise etapis ei tohi arvestada mõju leevendavate meetmetega – leevendusmeetmete täieulatuslik ja täpne analüüs tuleb teha asjakohase hindamise etapis (C-323/17 People Over Wind ja Sweetman). Kui trassikoridori muutmist pidas Riigikohus eelhindamise staadiumis lubatavaks planeeringulahenduse korrigeerimiseks, siis raudteemüra minimeerimise ja ehitustööde pesitsusajast väljapoole ajastamise nõuded on leevendusmeetmed, mille asjakohasuses saab veenduda alles Natura hindamisel. Kuna trassikoridori asukoha muutmine olulist mõju linnualale ei välistanud, oli hindamine vajalik.

Riigikohus selgitas lisaks Natura hindamise sisulisi nõudeid ja senise hindamise puudujääke.